

AFSTAND HOUDEN!

Momenteel wordt de wereld getroffen door een ongekend fenomeen, het Coronavirus. Afstand houden bij mogelijk besmettingsgevaar is op zich niets nieuws. Het is ook van alle tijden. Bijvoorbeeld ook in 1922.

Archiefvondst

Recent zijn tijdens de laatste nog te inventariseren verhuisdoos met documentatie uit de Schutterijcollectie twee brieven gevonden die ook het momenteel zo actuele onderwerp –het voorkomen van besmetting– raken.¹

Het eerste document is een officiële uitnodiging namens de dienstdoende Kamerheer van het Huis van Hare Majesteit de Koningin, Wilhelmina dus, aan het Bestuur van de Historische Verzameling der Schutterij voor een audiëntie op het Koninklijk Paleis op de Dam. De ondertekenaar, zo te zien jhr. ir. C.C.T. Six, schreef dat deze ontmoeting met de vorstin zou plaatsvinden op donderdag 27 april om tien uur `s ochtends. Jhr. Six was van 1910 tot 1939 Intendant van het Koninklijk Paleis in Amsterdam. De uitnodiging gold voor het Bestuur van de Historische verzameling der Schutterij dat in die dagen bestond uit voorzitter luitenant-kolonel G. Th. D. Slaap, ondervoorzitter H.J. Scharp, gemeentesecretaris van Nieuwer-Amstel en voorzitter van het KOG, C.W.H. Baard directeur van het Stedelijk Museum en de onvermoeibare voorvechter voor het behoud van de Schutterijcollectie A.J.J. Ph. de Haas als conservator.

Niet de eerste keer

Al eerder was er sprake van audiëntie bij de vorstin en wel, nota bene, op verzoek van het Bestuur zelf. In 1921 verzocht het Bestuur dat op 5 juli 1920 het 25-jarig jubileum groots had gevierd, aan de Grootmeester van de Koningin om in de gelegenheid te worden gesteld hun opwachting te mogen maken bij de koningin. Op zich is deze boude stap wel begrijpelijk. Koningin Wilhelmina koesterde een warme belangstelling voor krijgsmacht en Schutterij, niet voor niets noemde Fasseur haar in zijn biografie de 'soldatenkoningin'. Samen met haar moeder koningin Emma had Wilhelmina al in 1896 de collectie van de Amsterdamse Schutterij bewonderd toen deze in de zalen van het Stedelijk Museum ten toon gesteld stond. Na dit bezoek op 24 april werd vier dagen later de tentoonstelling voor het grote publiek opengesteld. Het werd een groot succes, er waren dagen dat er zo'n 1200 bezoekers kwamen.

Op 23 april 1908 bezochten koningin Wilhelmina en haar moeder de Historische Verzameling voor de tweede keer. Koningin-moeder Emma heeft toen volgens overlevering gezegd dat zij zich zeer goed herinnerde hoe zij tijdens haar regentschap de Verzameling had bezocht, maar dat het haar nu voorkwam dat deze zeer aanmerkelijk was uitgebreid. Kortom, de Historische Collectie was aan het Hof bekend.

Verzoek ingewilligd

Op 5 april 1921 ontving het Bestuur het bericht dat Wilhelmina de heren op 13 april daaropvolgend in audiëntie zou willen ontvangen. Voorzitter Slaap, inmiddels verhuisd naar Nijmegen én op leeftijd, liet zijn medebestuurders weten dat hij niet mee ging. Hij zag erg op tegen de reis, de drukte van alles en het staan tijdens de audiëntie. Of de bijeenkomst is doorgegaan is nog onbekend, in ieder geval kwam er een jaar later de eerder geciteerde uitnodiging voor 27 april 1922. Maar dan levert de recente inventarisatie een tweede document op.

Mazelen?

In een ongedateerd, voorgedrukt formulier ondertekend door de Kamerheer in buitengewone dienst Six, staat dat op grond van geneeskundig advies Hare Majesteit de Koningin meent geadresseerde te

verzoeken mocht deze afgelopen twee weken in aanraking te zijn geweest met iemand die leed aan mazelen of een andere besmettelijke ziekte, dit aan hem te melden. In dat geval zou Hare Majesteit, uiteraard 'tot Hoogstderzelver leedwezen', thans geen audiëntie te kunnen verlenen.

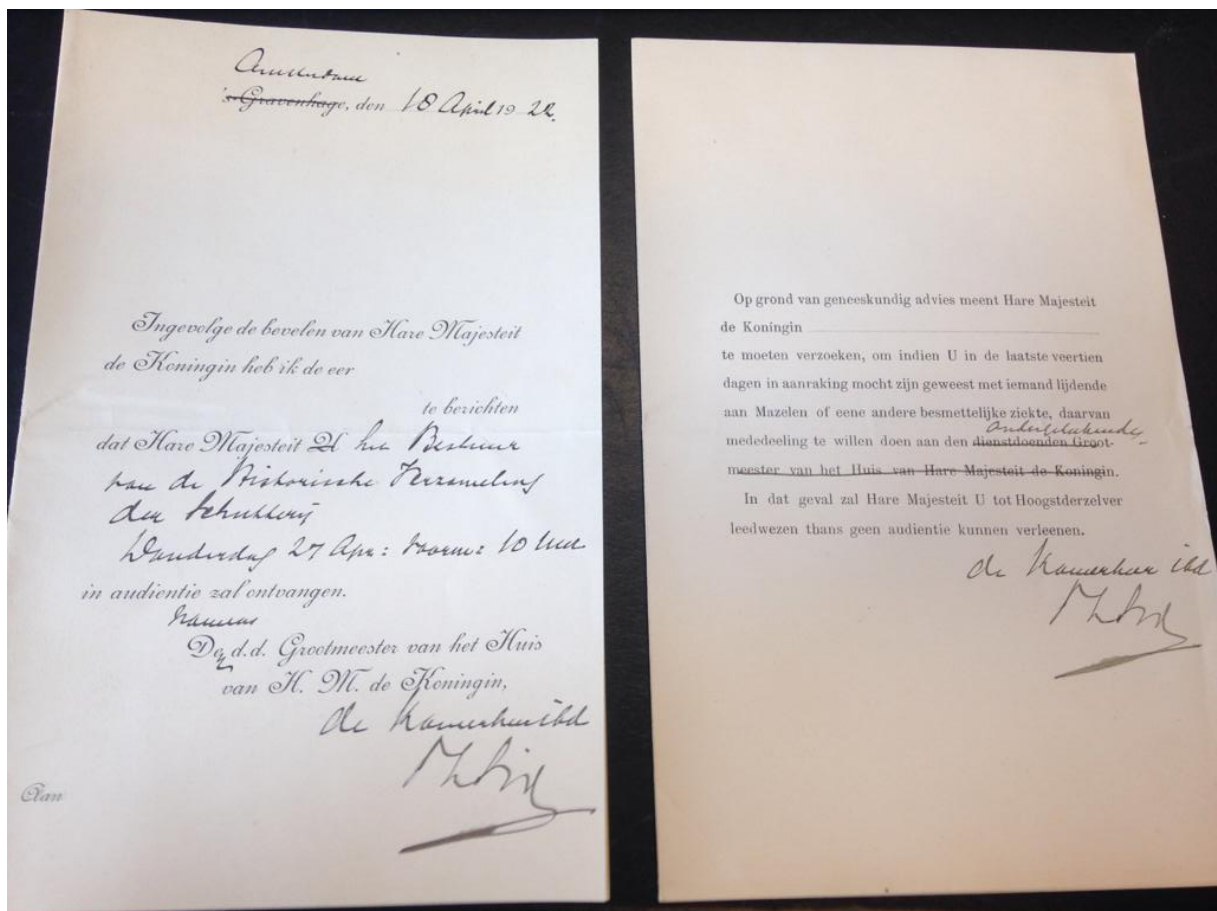
Een zoekslag in het digitale krantenarchief Delpher geeft geen indicatie dat er toen sprake was een mazelenepidemie, maar korte tijd later was er wel sprake van enige lokale uitbraken. Fasseur vermeldt dit ook niet.

Of het Bestuur al dan niet in aanraking is geweest met enige vorm van besmettelijke ziektes en daarom niet is gegaan, is onbekend. Of de audiëntie überhaupt heeft plaatsgevonden is wellicht nog verborgen in de archieven van de Schutterijcollectie. Duidelijk is wel dat de vorstin –begrijpelijk– liever geen risico liep om ook maar enige vorm van besmetting op te lopen. Waarmee we weer terug gekeerd zijn naar het heden.

Jacques A.C. Bartels

Voorzitter Commissie Burgerbewapening en Schutterij

¹ Met dank aan Peter Jansen die als lid van de Schutterijcommissie in de oude samenstelling, de laatste verhuisdozen heeft geïnventariseerd.

Afb.: Twee documenten uit het Archief Burgerbewapening en Schutterij, Koninklijk Oudheidkundig Genootschap